

Vitalie IONAȘCU, lector-asistent al Catedrei Drept polițienesc
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
Cristina ILIEV, inspector al BNC Interpol Chișinău

INSTITUȚII ȘI STRATEGII ACTUALE DE LUPTĂ CONTRA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE

Quoique les méthodes de lutte contre la criminalité internationale prévues par les différentes législations devraient évoluer, au moins, en parallèle avec l'impact des multiples conceptions qui se sont dessinées dans la recherche criminologique, les changements dans le domaine de la politique pénale ne se sont pas produits à un rythme satisfaisant. Les modèles actuels de lutte contre la criminalité ont, en grande partie, un fondement théorique et conceptuel dépassé.

Le IXe Congrès International de la Criminologie de Vienne en 1983 a attiré l'attention des États sur le besoin de la modernisation de différentes stratégies de la politique pénale en fonction des derniers résultats scientifiques de la recherche criminologique.

Rolul ONU în lupta contra criminalității organizate

Organizația Națiunilor Unite este cea mai importantă organizație internațională din lume. Fondată în 1945 după Al Doilea Război Mondial, are 192 de state membre. ONU are misiunea de a asigura pacea mondială, respectarea drepturilor omului, cooperarea internațională și respectarea dreptului internațional. Sediul central al organizației este situat în New York.

Prin rezoluția nr.155 a Consiliului Economic și Social din anul 1948 și a rezoluției nr.415 a Adunării Generale a ONU din 1950, Națiunile Unite și-au asumat sarcina unui rol de imbold în domeniul prevenirii crimei internaționale și tratamentului delincvenților. Ca rezultat, în cadrul Consiliului Economic și Social s-a înființat o secție administrativă denumită inițial „Secțiunea apărării sociale” și ulterior „Serviciul de prevenire a crimei și justiției penal”. [1, pag. 117]

Activitățile desfășurate de acest serviciu, prin natura programelor inițiale și a materialelor prezentate congreselor internaționale organizate ulterior, pun în evidență câteva direcții prioritare:

- 1) Problematika executării ispășirii pedepselor.
- 2) Preocupările ONU devin prioritare în domeniul prevenirii crimei, conceptul luând o rezonanță aparte în cadrul configurației sferei politicii criminale. În consecință, însăși Comisia de prevenire a criminalității și justiția penală a fost subordonată Comisiei pentru dezvoltare socială a Națiunilor Unite.
- 3) Stabilirea unei strânse legături între instituțiile prevenirii crimei și a dreptului penale, pe de o parte, și fenomenul de dezvoltare socială progresului

social, pe de altă parte. Sub acest raport s-au prefigurat câteva opțiuni:

- a. acordarea unui ajutor tehnic în materia dată țărilor în curs de dezvoltare (din 1965);
- b. obținerea implicării populației pentru o mai bună funcționare a mecanismelor de prevenire și de justiție penală;
- c. situarea politicii penale și a strategiilor acesteia în perspectiva dezvoltării fiecărui stat în parte.

Comisia de prevenire a criminalității și justiția penală funcționează în cadrul Centrului pentru dezvoltare socială și afaceri umanitare, subordonat, la rândul său, Departamentului afacerilor economice și sociale internaționale, cu sediul la Viena.[1, pag. 118]

Comisia cuprinde, în mod obișnuit, un număr de 13 experți, care poate crește în perioada organizării unor congrese până la 250 de persoane. El efectuează foarte rar activitatea de asistență tehnică, dar dispune de o rețea de servicii consultative interregionale.

La rândul lor, consilierii interregionali realizează diverse acțiuni de profil, la cererea unor guverne, ca:

- furnizarea unor consultații privind evaluarea tendințelor criminalității și definirea domeniilor prioritare;
- consilierea guvernelor asupra mijloacelor de orientare a programelor naționale, în vederea includerii politicilor naționale în contextul unei planificări generale, sociale și economice;
- elaborarea planurilor de formare a personalului justiției penale, conform situației economice, sociale, culturale și politice a fiecărei țări.[1, pag 118]

Adresarea directă a Comisiei de prevenire a criminalității și justiția penală unor guverne se face prin intermediul unor note verbale care se transmit fie prin miniștrii Afacerilor Externe, fie prin corespondenții naționali, unde aceștia funcționează.[2]

Pentru moment, o evaluare exactă a consecințelor în urma eforturilor întreprinse de către diferite organisme ale ONU cu privire la prevenirea criminalității și optimizarea justiției penale este dificilă. Efectele influenței ONU prin intermediul programelor și măsurilor de prevenire și politica penală inițiate în afara unor structuri deja definite asupra evoluției fenomenului criminalității însăși nu pot apărea ca vizibile decât pe termen lung. Însă în acest caz se iscă o problemă suplimentară a deciderii altor factori sau influențelor intervenite.[3, pag. 18-27]

Cooperarea internațională în domeniul practicii prevederilor legislative

Referindu-ne la practica prevederilor legislative contemporane la nivel național atât în limitele câtorva state, cât și în plan internațional, e necesar să evidențiem procesele și fenomenele care o influențează. Un factor primordial apare a fi internaționalizarea comunității contemporane și, ca rezultat, consecințele pozitive și negative. Pe lângă internaționalizarea societății, are loc și procesul de internaționalizare a criminalității. Acest proces în mod direct influențează și practica legislativă, îndreptată spre lupta împotriva noilor manifestări ale criminalității: terorismul și criminalitatea organizate la nivel transnațional.

Evoluția societăților contemporane evidențiază faptul că, deși s-au

intensificat măsurile și intervențiile instituțiilor specializate de control social penal împotriva crimelor organizate transnaționale, în multe țări se constată o recrudescență și o intensificare a acestui fenomen.

În ultimii ani s-au internaționalizat un șir de manifestări ale acestui tip de criminalitate: delictе comise cu violență și agresivitate deosebită, precum și a celor din domeniul economic și financiar-bancar, întemeiate pe fraudă, șantaj, mită, corupție, trafic de droguri și arme. Astfel, aceste crime reprezintă o problemă socială, ale cărei modalități de manifestare și soluționare interesează atât factorii de control social, cât și opinia publică. Acest tip de criminalitate tinde să devină deosebit de intens și periculos pentru stabilitatea și securitatea statelor.[4, pag. 186-188]

Deși cauzele recrudescenței violenței sunt dificil de identificat și explicat, datorită existenței unor diferențe sensibile referitoare la amploarea și intensitatea lor de la o țară la alta, majoritatea specialiștilor și cercetătorilor consideră că sursele acestor fenomene rezidă în perpetuarea unor structuri politice, economice și normative deficitare, în menținerea și accentuarea diferenței sociale și economice dintre indivizi, grupuri și comunități, precum și în intensificarea conflictelor și tensiunilor sociale. Dificultățile întâmpinate în definirea criminalității organizate transnaționale sunt determinate atât de varietatea formelor de crime organizate întâlnite în diverse societăți, cât și de diferențele în ceea ce privește sancționarea și pedepsirea acestora, mai ales că, de multe ori, crima organizată acoperă o gamă largă de comportamente individuale și sociale ce își au propria lor etimologie. Totodată, aprecierea și definirea crimei organizate se face în funcție de anumite criterii istorice, culturale și normative, de ordinea socială existentă la un moment dat într-o anumită societate, de anumite interese sociale și politice, precum și în funcție de anumite criterii și contexte subiective și accidentale, care sunt însă relative spațial și temporal.

Criminalitatea organizată, în esență, poate fi definită ca fiind acel segment infracțional la care se raportează activitățile ilegale, de natură să afecteze grav anumite sectoare ale vieții economice, sociale și politice, desfășurate prin diverse metode și mijloace, în mod constant, planificat și conspirativ, de către asociații de indivizi, cu ierarhie internă bine determinată, cu structuri specializate și mecanisme de autoapărare în scopul obținerii de profituri ilicite la cote deosebit de ridicate.

Criminalitatea organizată este percepută ca o realitate socială în care structurile legale și criminale sunt părți integrante ale aceluiași sistem corupt, social, politic și economic, fără a ține seama de tipul de acțiuni promovate sau de tipurile de organizații ale celor ce susțin acest sistem.

Criminalitatea organizată nu constituie un fenomen nou, apariția și evoluția sa fiind strâns legate de evoluția indivizilor, grupurilor, organizațiilor, instituțiilor și societăților umane. Din acest motiv, unii specialiști consideră că crima organizată reprezintă o permanență umană, fiind intim legată de esența umană și de funcționarea societății. Crima organizată este comisă în scopul obținerii profitului și de a inspira frică, spaimă și groază în rândul opiniei publice.

Asistăm la o așa-numită „internaționalizare” a crimei organizate la nivelul diferitor societăți, state și națiuni, prin apariția și proliferarea unor noi tipuri de crime ce transgresează și interpenetrează diferite zone geografice, culturale și

normative, ceea ce implică identificarea unor noi forme de prevenire, combatere și neutralizare a crimei organizate la nivel național și internațional. Este evident că o astfel de internaționalizare a fenomenelor criminale necesită o cooperare strânsă între state în scopul găsirii noilor forme, modalități, metode, mijloace și procedee de prevenire și combatere a acestui flagel. Drept rezultate ale acestei cooperări interstatale au devenit convențiile, pacturile și acordurile mai mult sau mai puțin efective în lupta împotriva criminalității organizate.

Astfel, în perioada anilor 1912-1953 au fost semnate câteva convenții internaționale referitoare la combaterea traficului de opiu și alte substanțe narcotice. Sub egida ONU la 30.05.1961 la New York a fost semnată Convenția unică a mijloacelor narcotizante, ce a intrat în vigoare în 1964, iar la 25.03.1972, la Geneva a fost semnat protocolul ce conținea modificări și completări la această Convenție. [5, pag. 13]

Aceste acte internaționale prevedeau că țările-semnatare vor lua măsurile legislative, administrative și judiciare necesare:

- a) pentru realizarea condițiilor convenției pe teritoriul lor;
- b) pentru cooperarea cu alte state în domeniul respectării cerințelor convenției;
- c) pentru limitarea extracției, producerii, păstrării și comerțului cu substanțe narcotizante (cu excepția scopurilor științifice și medicinale). [6, pag. 193]

Statele membre urmează să creeze organe internaționale de control, care vor prezenta dări de seamă despre activitatea desfășurată și vor cere de la guvernele interesate adoptarea măsurilor ce ar asigura îndeplinirea cerințelor convenției.

Organisme neguvernamentale

Există un șir de organisme neguvernamentale ce desfășoară activități internaționale care se preocupă direct sau indirect de problemele vaste și complexe ale prevenirii criminalității și de optimizarea activității sistemelor penale.

Dintre aceste organisme, patru sunt dominante prin tradiție și activitatea lor, reprezentând un adevărat nucleu de viabilitate penală și criminologie. Aceste patru mari asociații internaționale dotate cu statut consultativ pe lângă Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite sunt:

- 1) Societatea de Apărare Socială;
- 2) Societatea Internațională de Criminologie;
- 3) Asociația de Drept Penal;
- 4) Fundația Internațională Penală și Penitenciară.

Ele sunt dirijate de un Comitet Internațional de Coordonare. Acest Comitet apare în anul 1982, cu toate că activează de facto încă din anii '60. În cadrul CIC au fost pregătite temele și programele Congreselor ONU. Astfel, tema celui de-al XXI-lea Congres al ONU, materialele cărui au fost pregătite de Comitetul „Acțiuni naționale și internaționale efective în lupta împotriva criminalității organizate și terorismului”. [7, pag. 155]

În ultimii ani Comitetul Internațional de Coordonare organizează întâlniri la „masa rotundă”, cu participarea, în afara sociologilor și juriștilor, a reprezentanților din lumea finanțelor și băncilor, a economiștilor și liderilor politici. Aceștia urmează a răspunde la un șir de întrebări importante, pentru crearea unei strategii eficace de

luptă împotriva fenomenului crimei organizate, și anume:

- a. în ce mod și în ce măsură criminalitatea organizată afectează economia, precum și investițiile și direcțiile acestora?
- b. în ce mod criminalitatea organizată interacționează cu sistemul de valori existent și cu piața forței de muncă și cum pot sindicatele să se apere?
- c. poate oare criminalitatea organizată să influențeze politica valutară și funcționarea sistemului bancar? etc.

Recomandările Comitetului Internațional de Coordonare în privința luptei împotriva criminalității organizate au fost prezentate la întâlnirea de la Siracusa, Italia, ce a avut loc în cadrul Institutului Internațional al Științelor Penale între 26-28.07.1989, fiind mai apoi raportate Comisiei de prevenire a criminalității și justiția penală la sesiunea a XI-a a acestuia din 5-16.02. 1990 de la Viena.

Cercetarea eforturilor marilor societăți a condus și la unele comentarii ce incriminează:

- a. centralizarea teoretică excesivă și creșterea caracterului irealist al unor ideologii penale;
- b. folosirea unor soluții inaplicabile structurilor lumii a treia.

Astfel, în vederea eficientizării măsurilor și strategiilor de combatere a crimei organizate la nivel transnațional propunem un șir de acțiuni care ar fi necesar de realizat:

1. adoptarea de urgență a standardelor internaționale în materie de sancționare a corupției, a crimei organizate și a fenomenului de spălare a banilor. În acest sens se va avea în atenție prioritar:

- a. înăsprirea sancțiunilor penale;
- b. armonizarea legislativă la nivelul comunității europene;
2. crearea unor programe-cadru de colaborare între organismele de combatere a criminalității la nivel național și internațional, selecționarea și specializarea cadrelor din poliție și justiție care să ducă lupta împotriva organizațiilor criminale;
3. adoptarea unei legislații corespunzătoare celei internaționale în ceea ce privește crima organizată.

Bibliografie:

1. Iu. Larii, *Criminologie*, vol. I, Chișinău, 2004.
2. Rapport général de synthèse: part 1 „Les actions efficaces nationales et internationales contre: a) le crime organisé, b) l'activité criminelle terrorist”, în - Actes du 7-ème Symposium des Associations, Bellagio, Italia, 3-7 mai, 1989.
3. G. Houchon, *Encyclopédie de la Criminologie*, 2 partie, École de criminologie, Lonvain-la-Nauve, 1984.
4. S. Rădulescu, D. Banciu, *Sociologia crimei și criminalității*, Casa de editură și presă Șansa”, București, 1996.
5. J.-P. Cots, A. Pellet, *La Charte des Nations Unies*, Paris, Economica și Bruxelles, Brouillant, 1985, Préambule.
6. Уголовная юстиция: проблемы международного сотрудничества, Proiect internațional de cercetări științifice, Editura BEK, Moscova, 1995.
7. Comié International de Coordination – CIC, în Caietele Apărării Sociale, Buletinul Societății Internaționale a Apărării Sociale, 1989.